

hagués existit, només en la fonètica del N. de França es concebria que donés *taster*, de cap manera en les llengües romàniques del Migdia, que en una combinació tan complicada no haurien admès la síncope fins després de la sonorització de la -T-; o bé mai, segons les diverses llengües; i àdhuc en francès és inversemblant que tan violenta síncope s'hagués produït abans de la data arcaica dels fenòmens de sonorització, i sense deixar rastre de la *i* de ks.

Si hem de partir de mots preexistents al romànic no hi ha etimologia possible,³ per més que el tipus *TASTARE, judicant per l'extensió i antiguitat del mot en romànic, ja pogué pertànyer al llatí vulgar o a faeses romàniques molt antigues. L'únic suggeriment raonable que es va fer, fins al DCEC, és el de Spitzer (ARom. XIX, 436; Misc. Schuchardt 1922, 158ss.; RFE XI, 70): que *tastar*, igual que *tocar*, *tustar*, *xocar*, *al tappen*, i tants altres verbs que expressen la noció de 'tocar', en qualsevol dels seus matisos, sigui una creació onomatopeica.

Tant el cec que va temptejant el camí amb un bastó com l'home vident que ho fa quan va a les palpenes, o aquell que tempta i para compte d'un buit que hi hagi en una paret, pegant-hi amb un martell, es diu en italià que *tastano*; i és indiscutible que el soroll que mouen és *tas-tas*; si un autor teatral vol marcar la remor d'un que va avançant sobre un gaiato, posarà *ta-ta-ta* o *ta-tas-tas*. En un mot: aqueix galdós *TAXITARE és un supòsit tan superflu, imaginari i inversemblant com els *TUDICARE, *TUSITARE, *TRUDICARE que algú s'havia empescat per a *tocar*, *tustar*, *trucar*.

Quasi el mateix soroll sentim quan piquem repetidament a una porta, encara que el fer-ho sobre fusta o amb cop més contundent pot donar un matis més baix i cavernós a la remor, i per tant dur-nos a figurar-lo amb *tus-tus*, d'on el cat. i oc. *tustar*, fr. ant. *tuster* 'trucar a la porta etc.', però és clar que no hi ha un límit fix: i així com l'oc. *tustà* pot tenir el valor de «tâtonner», i el basc *tustatu* arriba fins a 'tastar, gustar', també és natural que Berceo vagi aplicar *tastar* a 'picar a la porta'.

Potser no ens hem de resistir a admetre teòricament que no és inconcebible el pas de 'gustar' a la idea de 'tocar'; però és clar que el pas de 'palpar' a 'assaborir, tastar' és més comprensible ideològicament; i així mateix notem que aquesta última idea, que no és d'ordre gaire elemental, sovint l'han expressat, les varies llengües, per mitjà de mots que, primordialment, indiquen altres sensacions del cos o de l'esperit: cast. *probar*, *catar* (que de primer era 'mirar', 'cercar amb la vista'). Observa Spitzer, que els escrípols semàntics de M-Lübke s'esvairien si s'hagués recordat d'expressions com el fr. *boire un coup*, on de 'toc' s'ha passat a 'glop tastat', o l'it. *toccare*, expressió de la idea de 'palpar, grapejar' encara que surti de l'onomatopeia TOK 'cop'.

Per a l'etimologia és orientador de veure que *tastar*, en el període arcaic de tots els idiomes germans, apareix tan sovint amb accs. que enronden la noció de 'picar, pegar', i que per tant són tan veïnes de l'ono-

matopeia en qüestió com llunyanes del sentit del gust: a part dels exs. citats dels *Set Savis* i de Berceo, recordem *tastar* en el sentit d'apallissar, batre, atacar' en oc. ant.; el fr. ant. *taster* «frapper» es troba en el *Bastard de Bouillon* i en *Lancelot du Lac*, i que *tastouiller* és 'fer pessigolles' en francès antic (God.): «autres vegadas / nos em *tastatz* vós e yeu, e encara mays nos *tastarem*» Cais de Pierlàs, «Sia traucatz de mal aste / --- / s'ieu vuellh altres mai conquerre / e mos enemics que-m *taste*» (PSW VIII, 73-74). I cf., supra, la cita de JoMartorell.

DERIV.: *Tast* tingué antigament el sentit etimològic de 'tacte, sensació percebuda tocant': «axí com serp, qui és blana de *tast*, e auciu hom ab lo fibló» en les *Máximes Morals*, ms. fi S. XIV (CoDoACA XIII, 168). Apareix ja en diversos textos en el 3.º quart del segle XIV (JMarc, *Dicc. Rims*, 1560) i generalment amb el sentit gustatiu de 'tastament'. Ja alguns cops en la *Cròn.* del Cerimoniós, per les precaucions que prenien contra un emmetzinament: «anans ne havíem fet fer *tast*, que beguésem» (10), «ans que fóssem al pont dels Serrans, haguem set e demanam a beure, e portaven aygues, los uns ab cetres o sellons, altres ab cervelles, e beguem e, ans que beguésem, cridaven: — Sia fet lo *tast* de la aygua!» (p. 270.22, § 42). En JRoig indica un condiment molt fort: «trobí violes / en lo meu hort, / e morritort / --- / mon primer past, / mengí ab *tast* / e fort mostalla: / al cap, sefs falla, / bé la-m sentí, / e no u mostrí, / dissimulant» (Spill, 2296). «Aquell dolç *tast* c' ab si l'acordant *tasta*, / no és en mi, mas dolor del discorde», «e crec de cert ésser malventurós / qui major bé de Amor sentirà: / axí com yo, sé que son bé perdrà / y, ab lo dolç *tast*, sentirà més l'amargós», Ausiàs (xcviii, 6a; xc, 3b); «de-gustatio, libamentum», Busa-N.

Tastet, com ho tinc entès segons la meua tradició familiar de menestrals carnisseres, és «la matèria de què es fan les salsitxes, deixada sense embotir, i fregida a la paella» (1928); l'explicació semàntica del meu pare era que es practicava així prèviament a la preparació de l'embotit, per assegurar-se que «la pasta» està ben feta; a l'alt Berguedà vaig menjar el «guiset de salsitxes» que m'anomenaren *tastét* (Vallcebre, 1964).

Tastable. Tastada. Tastador. Tastadura. Tastaire. Tastament [Llull, *L. de Cont.* I, 153; Lacav.]. *Tastarella. Tastera. Tasteretes. Retastar* [Lab.]; *retast*.

CP.: *Tastafi. Tastalast*: probablement en el sentit de 'prova (de fer de les agulles) un ast, l'ast' (Belv.; mal escrit *-lascb*, Lab. 1840; cf. «traucatz de mal' *aste*», supra, PSW). *Tastalletes* [Lab. 1840]. *Tastavins*, per a l'explicació semàntica d'aquest nom de riu, veg. E. T. C. II, 112.

Apèndix. TUSTAR. Indicada a dalt l'etimologia, il·lustrem el mot amb cites i donant precisions. En català no n'hi ha notícies anteriors a una cançó popular de les antigues i tradicionals, versió que pot ser ja de c. al S. XVII. En el Romanç de la Filla del Carnesí (o Cramení), de les dues versions del Vallespir, que Verdguer aportà al *Romlo.* de MilàF. (n.º 205), la recollida a Prats de Molló (A₁) diu «son marit va vení, /